

GENEALOGIA NA MATURZE Z HISTORII

W arkuszu maturalnym można trafić na zadania, wymagające odczytania drzewa genealogicznego. Przygotowałam kilka wskazówek, dotyczących rozwiązywania zadań o takim charakterze

Moje wskazówki

1. Zanim zaczniesz poszukiwać konkretnej postaci na drzewie genealogicznym, poświęć 5 sekund na odczytanie wybranego opisu jakiejś osoby. Dzięki temu będziesz wiedział jakie informacje zostały zapisane na tablicy i w jakim miejscu ich szukać. System ten sprawdza się np. wtedy gdy poszukujemy małżonków. Mogą być oni zapisani w jednym miejscu, jednak czasem żona może mieć osobne pole.
2. Jeśli musisz określić dynastię, spróbuj odszukać osoby, którą znasz. Podczas nauki staraj się zapamiętywać imiona - Burbonowie często nazywali swoich potomków Ludwikami. Dynastia Hohenzollernów obfituje w Fryderyków i Wilhelmów. Nie można brać tego za pewnik, ale informacje te mogą okazać się pomocne.
3. Do ustalenia dynastii może pomóc Ci także imię protoplasty. Przykładowo Piast sugeruje dynastię Piastów.
4. Powtórz najważniejsze dynastie! Szczególnie zwracam uwagę na:
 - **Piastów** - tutaj polecam powtórzyć sobie przydomki, efekt ustawy sukcesyjnej Krzywoustego - czyli rozbięcie dzielnicowe. Najważniejsi są synowie Krzywoustego, ale dobrze wiedzieć kim są Henrykowie Śląscy (trzeba znać przydomki: Henryka Brodatego i Henryka Pobożnego, wiedzieć który z nich umarł pod Legnicą).
 - **Jagiellonów** i ich relacje z Wazami. Zastanów się który z władców nazywany był *ojcem królów*?
 - **Andegawenów** i ich relacje z Piastami! Warto zwrócić uwagę na koligacje z Jagiellonami,
 - **Ludolfingów** (dynastia z Ottonami),
 - **Rurykowiczów**, chociaż tego się szczególnie nie spodziewam w najbliższym czasie
 - **Romanowów**,
 - **Burbonów**,
 - **Walezjuszy**,
 - **Wettynów**,
 - **Tudorów**,
 - **Wazów**,
 - **Giedyinowiczów**
 - **Hohenzollernów**,
 - **Habsburgów** - tutaj warto zwrócić uwagę na rodziców Karola V. Jakie znaczenie miało to małżeństwo?

W ramach ćwiczenia dopisz do konkretnej dynastii obszar panowania

Skróty	zm.	<i>zmarły</i>
	ur.	<i>urodzony</i>
	śl.	<i>ślub</i>

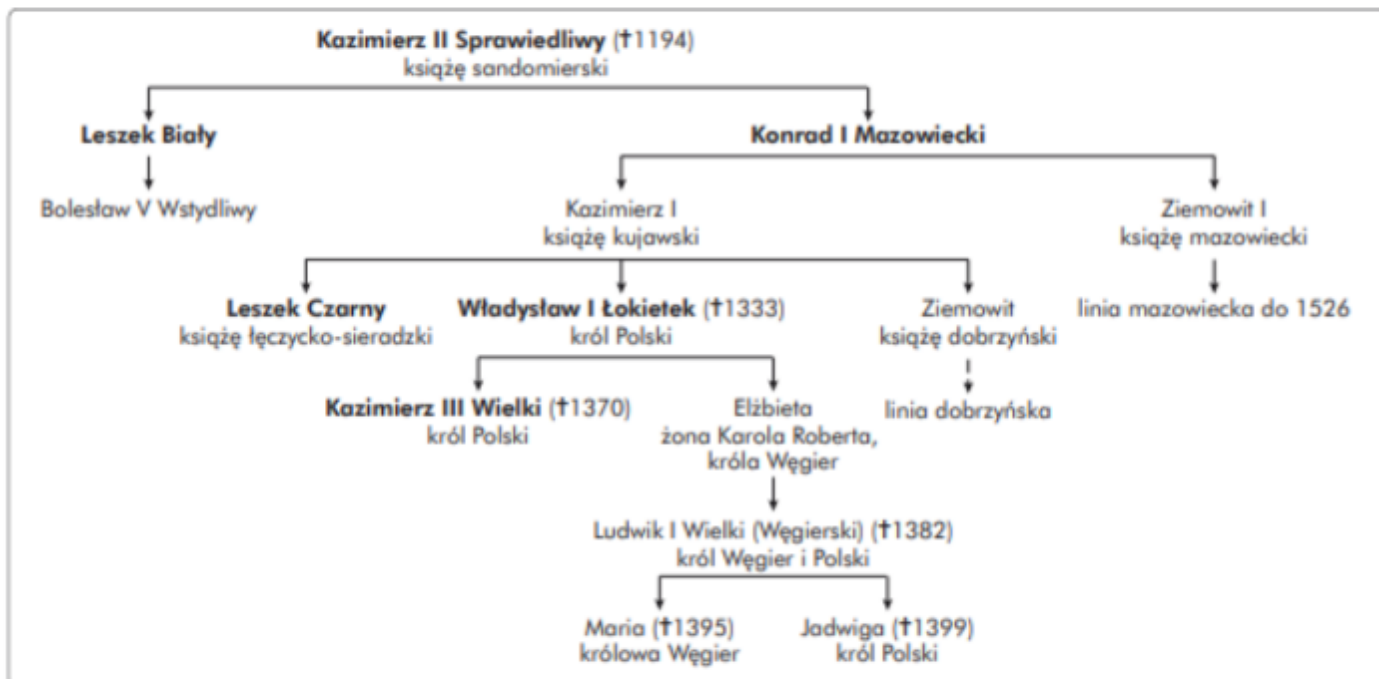
Najważniejsze symbole i ich znaczenie	†	<i>Krzyż oznacza śmierć. Towarzyszy dacie śmierci - zazwyczaj pisany przed nią.</i>
	*	<i>Gwiazdka oznacza narodziny</i>
	∞, X, &	<i>ślub</i>
	✕	<i>Zmarł na polu walki</i>

Ważne pojęcia	protoplasta	<i>Założyciel rodu. Najstarszy członek rodziny, dynastii</i>
	po mieczu	<i>Pochodzenie po ojcu</i>
	po kądzieli	<i>Pochodzenie po matce</i>
	teść i teściowa	<i>ojciec twojego małżonka i matka twojego małżonka</i>
	szwagier i szwagierka	<i>rodzeństwo twojej żony lub twojego męża (dla ciebie)</i>
	bratanek, bratanka	<i>syn lub córka twojego brata</i>
	siostrzeniec, siostrzenica	<i>syn lub córka twojej siostry</i>

PRZYKŁADOWE ZADANIA DO WYKONANIA

Zadanie 8. (2 pkt)

Przeanalizuj zamieszczony fragment tablicy genealogicznej Piastów, a następnie wykonaj polecenia.

a) Uzupełnij poniższą tabelę imionami przedstawicieli dynastii Piastów z tablicy genealogicznej pasującymi do fragmentów notek biograficznych.

I.	Syn Jadwigi, córki Bolesława Pobożnego; dążył do wzmocnienia Królestwa Polskiego w sojuszu z Węgrami. W Wyszehradzie zawarł z królem węgierskim Karolem Robertem układ, w myśl którego w razie bezpotomnej śmierci tron polski miał przypaść Andegawenom. Zmarł, nie pozostawiając męskiego potomka.	
II.	Wnuk Bolesława Krzywoustego, prowadził walki o zwierzchni tron krakowski z innymi książętami piastowskimi. Według najnowszych badań, zmieniających datację tego wydarzenia, osadził zakon krzyżacki w Ziemi Chełmińskiej.	
III.	Najmłodszy syn Bolesława III Krzywoustego, ojciec Konrada I Mazowieckiego. W 1184 r. uznał zwierzchnictwo cesarza.	

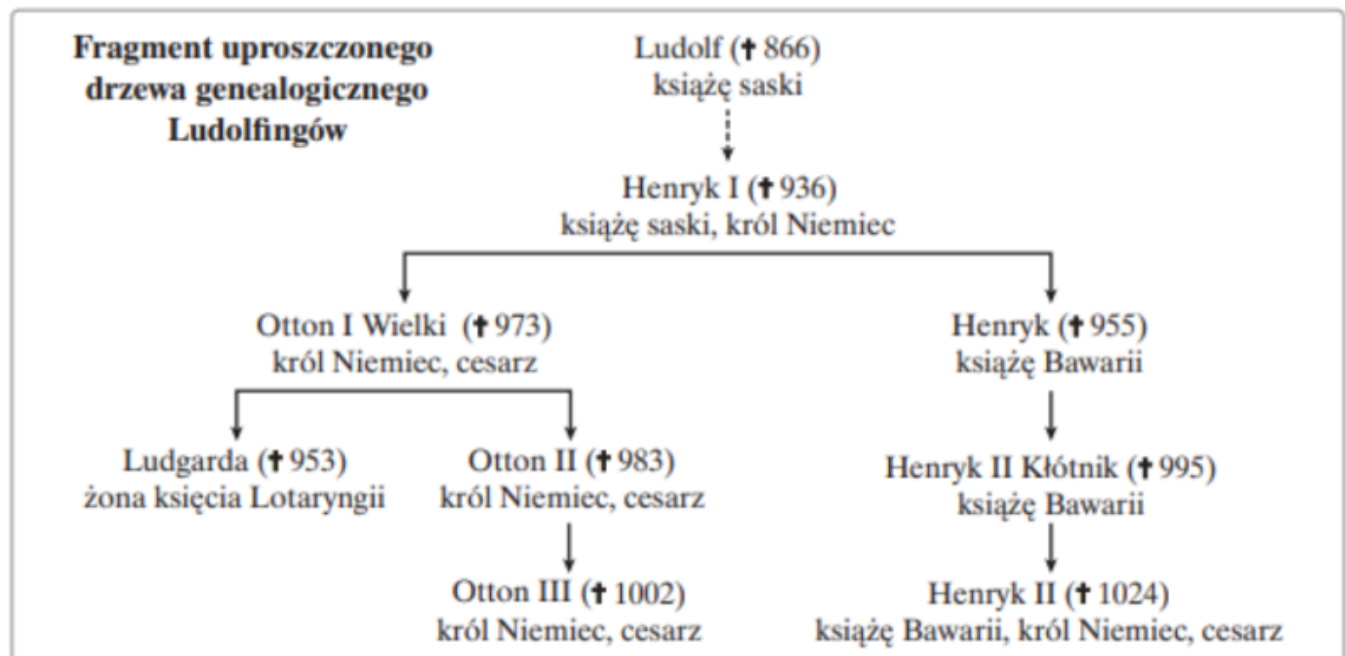
Materiały do zadań 8. i 9.

Źródło A

Kalendarium wojen toczonych przez Bolesława Chrobrego	
Daty	Wojny
1002–1005	pierwsza wojna z cesarstwem
1003–1004	próba opanowania Czech
1005	najazd niemiecki na Polskę
1007–1013	druga wojna polsko-niemiecka
1014	wyprawa na Ruś Kijowską
1015–1018	trzecia wojna polsko-niemiecka
1018	druga wyprawa na Ruś Kijowską

Opracowanie własne

Źródło C

Zadanie 8. (2 pkt)

8.1. Korzystając ze źródeł napisz, który władca przyjął tytuł cesarza jako pierwszy.

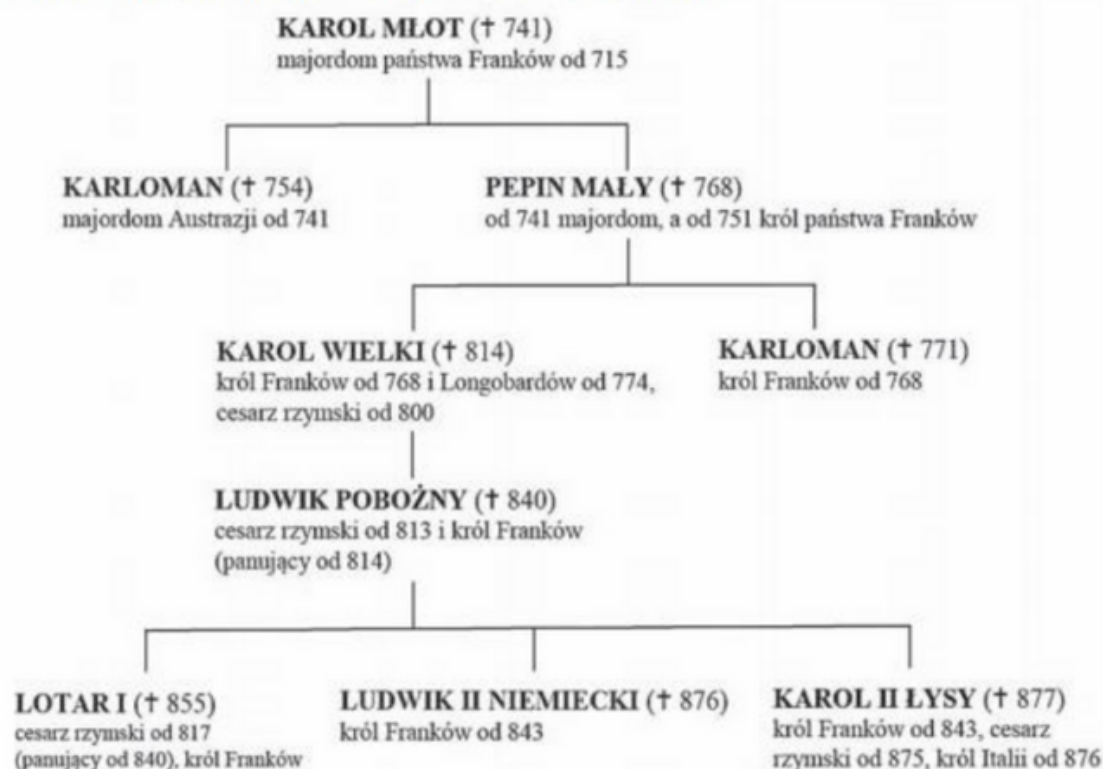
.....

8.2. Podaj, za panowania którego władcy niemieckiego doszło do trzech wojen z Bolesławem Chrobrym.

.....

Zadanie 5.

Źródło 1. Tablica genealogiczna Karolingów [fragment]

Źródło 2. Fragmenty opracowania historycznego

Fragment 1.: Do wyprawy doszło ostatecznie latem [...]. W ciągu krótkiej kampanii Longobardowie zostali rozgromieni i zmuszeni do ustąpienia z zajętych ziem Egzarchatu. Wówczas to [władca Franków] przekazał zdobycz Stefanowi II w charakterze władcy świeckiego. W ten sposób powstało [...] Państwo Kościelne.

Fragment 2.: I oto w okolicach Poitiers doszło [...] do decydującej bitwy między armiami – arabską, spieszącą ku Loarze, i frankijską, usiłującą zatrzymać najeźdźców w tym marszu. Opór stawiany przez Franków okazał się tak silny, straty atakujących na tyle poważne, że Arabowie uznali za wskazane pod osłoną zapadającej nocy wycofać się z placu boju.

Fragment 3.: Na skutek filoantycznych dążeń do monumentalności [...] bazyliki rozrastały się do wielkich rozmiarów. Obok nich pojawiały się kościoły o założeniach centralnych [...]. Najważniejszym do dziś zachowanym zabytkiem, który powstał pod bezpośrednim wpływem [tego władcy], jest kaplica pałacowa w Akwizgranie, wzniesiona wedle wzorów raweńskich.

T. Manteuffel, *Historia powszechna. Średniowiecze*, Warszawa 2001, s. 83, 85, 97.

Zadanie 5.1. (0–1)

Każdemu fragmentowi tekstu ze źródła 2. przyporządkuj przedstawiciela dynastii Karolingów związanego z opisanymi w nim wydarzeniami. Odpowiedzi zapisz poniżej.

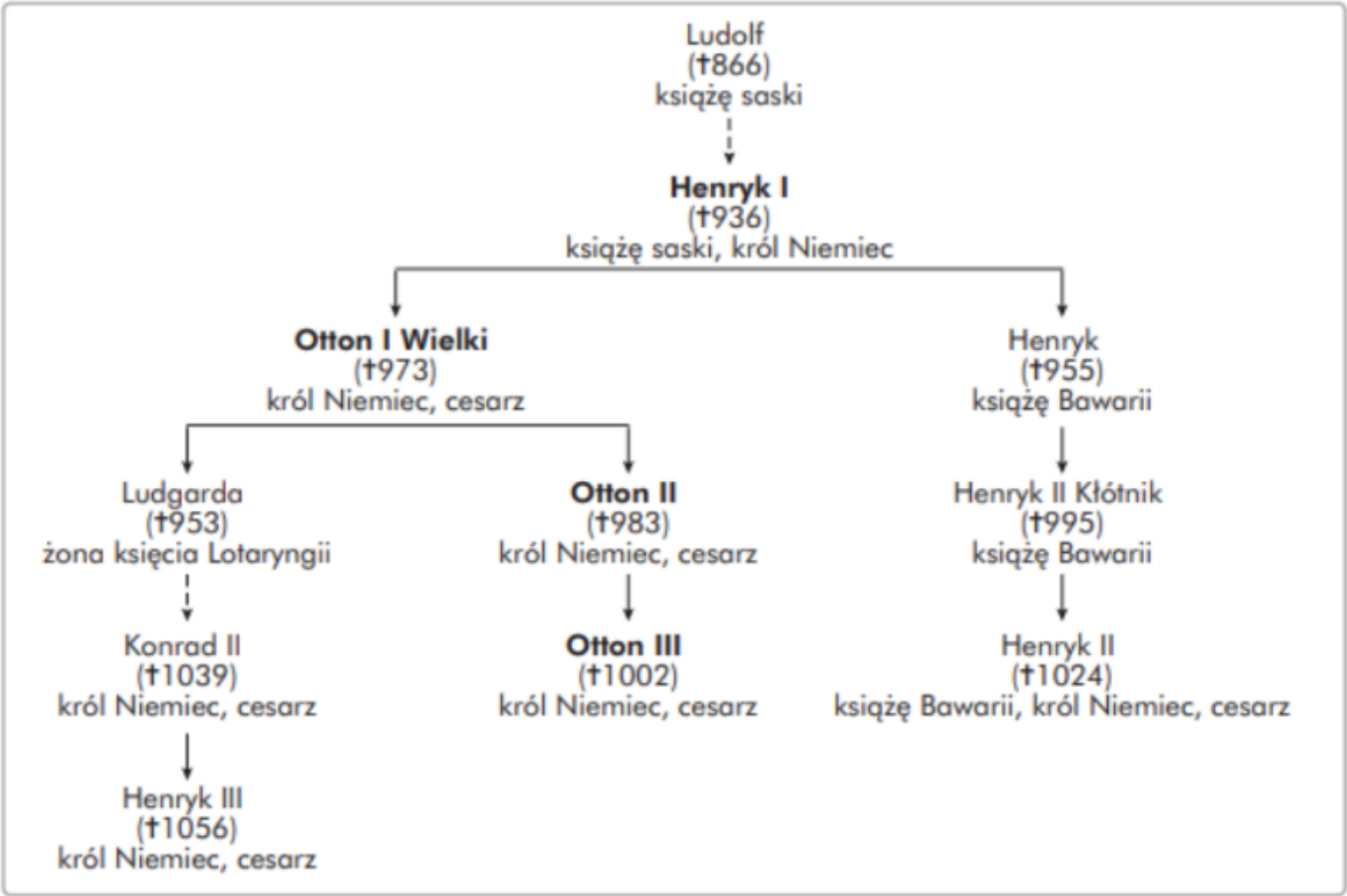
Fragment 1. –

Fragment 2. –

Fragment 3. –

Zadanie 7. (4 pkt)

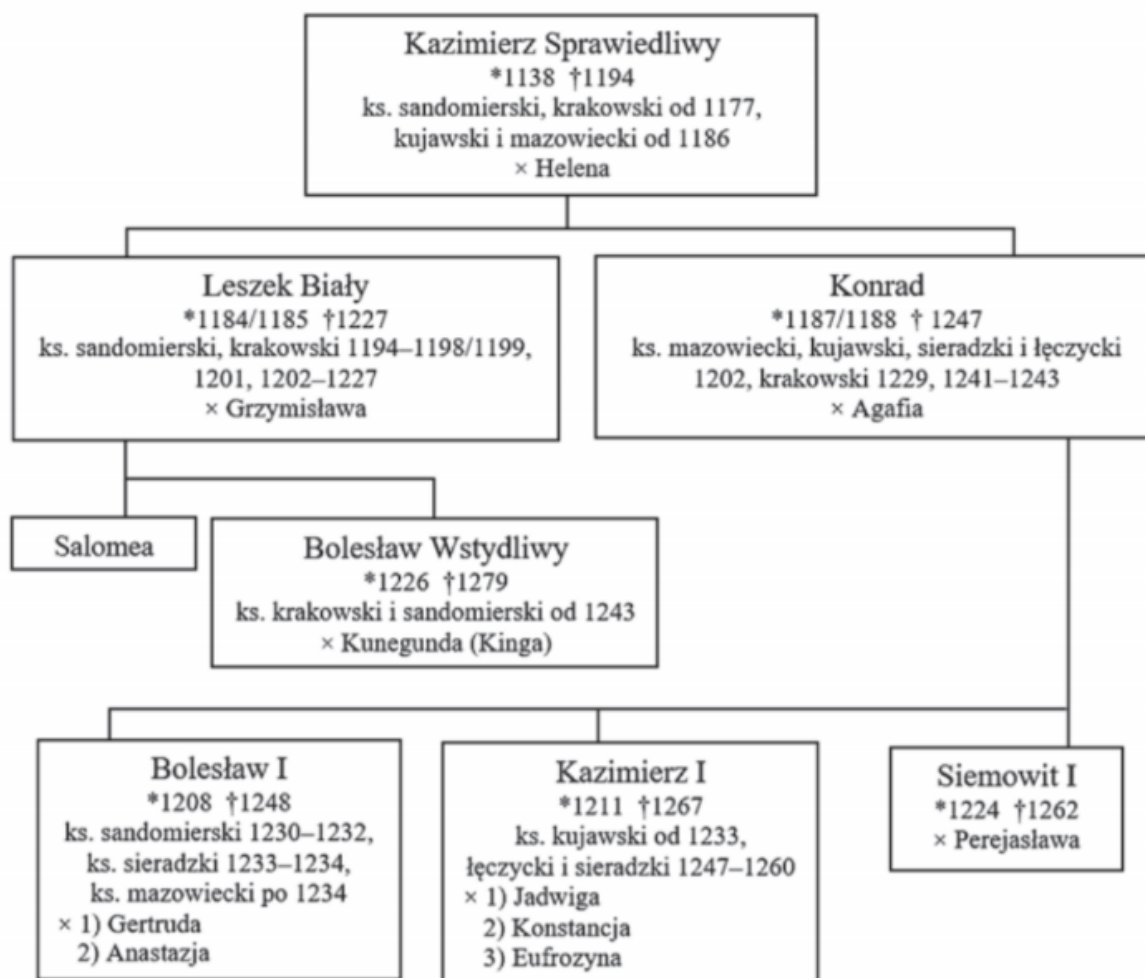
Przeanalizuj fragment uproszczonego drzewa genealogicznego i rozstrzygnij, które z podanych w tabeli zdań są prawdziwe, a które – fałszywe. Obok każdego ze zdań wpisz *prawda* lub *falsz*.

a)	Dynastia Ludolfingów jest znana w historiografii jako dynastia saska.	
b)	Pierwszym królem Niemiec z tej dynastii był Henryk I.	
c)	Otton I, syn Henryka I, został koronowany na cesarza i odtąd tytuł cesarski przyjmowali władcy panujący w Niemczech.	
d)	Henryk II Kłótnik był wnukiem Ottona I.	

Zadanie 6.

Źródło 1. Tablica genealogiczna jednej z gałęzi Piastów [fragment]

Wyjaśnienie: * – rok urodzenia, † – rok śmierci, × – małżeństwo, ks. – książę

Na podstawie: *Dynastie Europy*, red. A. Mączak, Wrocław 2009, s. 242, 246.

Źródło 2. Fragment dokumentu

Zamierzając tedy założyć miasto w Krakowie, [...] my [...], z łaski Bożej książę Krakowa i Sandomierza, wraz z najjaśniejszą matką naszą Grzymisławą [...], zakładamy je na tym prawie, na jakim założone zostało miasto Wrocław, [...] obiecujemy przestrzegać niewzruszenie, iż wszyscy mieszczenie mieszkający w tym mieście nie mają dawać ani czynić jakiegokolwiek daniny od osób swoich lub mieszkań, własnych, lub należących do miasta, przez przeciąg lat sześciu [...]. Gdy zaś minie owe sześć lat, to od każdego siedliska obowiązani będą płacić nam ½ łuta [...] srebra.

E. Lenard, Z. Morawski, A. Żuberek, *Historia w tekstach źródłowych* [...], Warszawa 2003, s. 20–21.

Zadanie 6.1. (0–1)

Na podstawie źródeł i własnej wiedzy oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F– jeśli jest fałszywe.

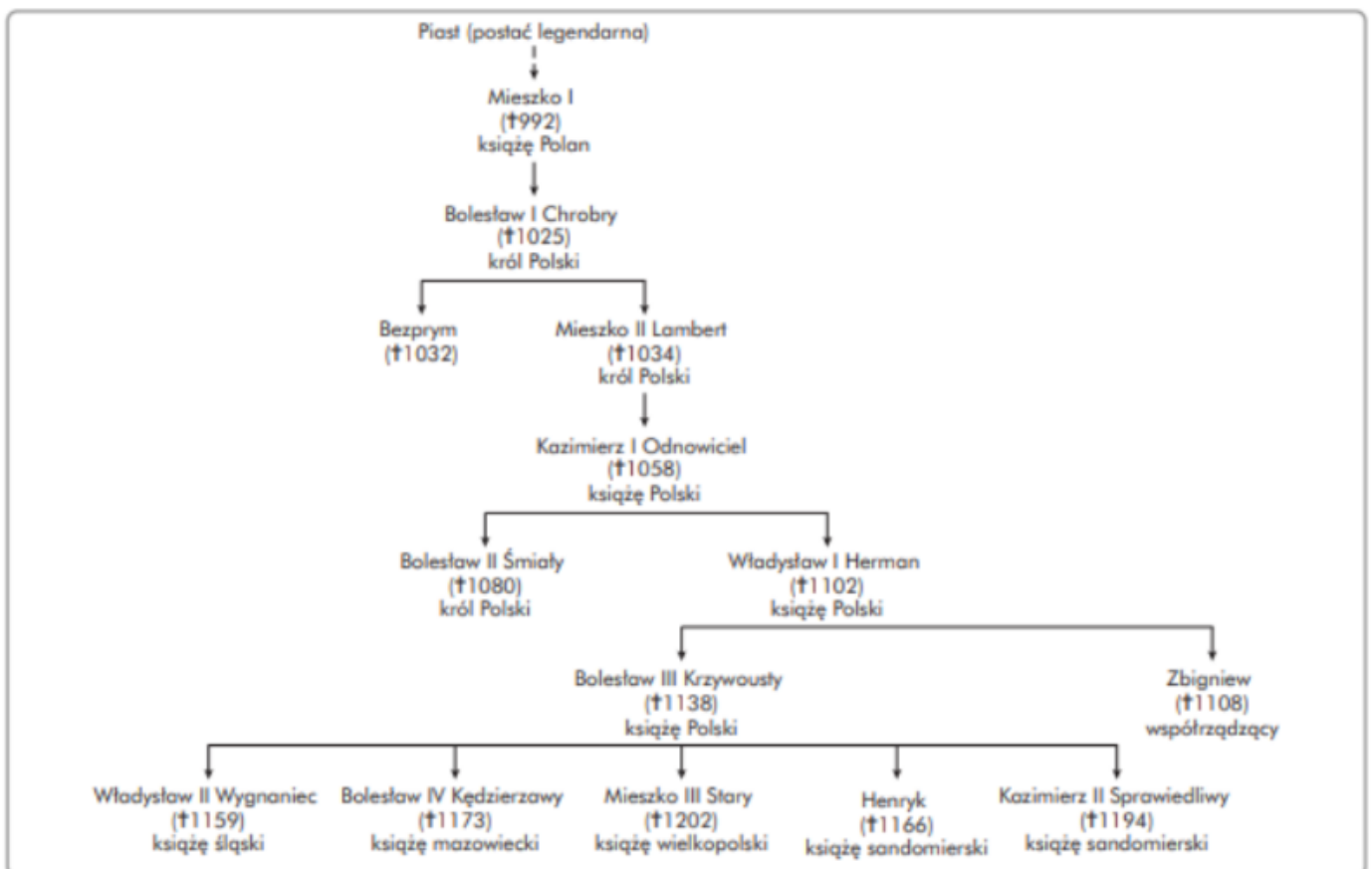
1.	W zaprezentowanej tablicy genealogicznej został uwzględniony syn Bolesława Krzywoustego.	P	F
2.	Jeden z władców wymienionych w źródle 1. zginął w bitwie pod Legnicą.	P	F
3.	Wystawcą dokumentu zacytowanego w źródle 2. był wnuk Kazimierza Sprawiedliwego.	P	F

Zadanie 9. (6 pkt)

Przeanalizuj tekst źródłowy oraz fragment uproszczonego drzewa genealogicznego Piastów, a następnie wykonaj polecenia.

Tegoż roku [...] Bolesław, książę Polaków, przywłaszczył sobie insygnia i tytuł królewski z krzywdą króla Konrada; lecz śmierć rychło jego zuchwalstwo unicestwiła. [...] Wspomniany wyżej Bolesław, książę polski, umarł, pozostawiając dwóch synów: Mieszka i Ottona. Mieszko prześladował brata swego Ottona i wygnał go na Ruś. Gdy tam przez pewien czas na nędzne skazany był życie, począł zabiegać o łaskę cesarza Konrada, by za jego wstawiennictwem i pomocą móc powrócić do kraju. Cesarz przychylił się do tej prośby i postanowił sam z wojskiem napaść na Mieszka z jednej strony, z drugiej zaś strony miał to uczynić brat Mieszka, Otto. Takiego natarcia nie będąc w możności wytrzymać, uszedł Mieszko do Czech, do księcia Udalryka, na którego w tym czasie cesarz był zagniewany, lecz ów, ażeby sobie w ten sposób zjednać cesarza, chciał mu wydać Mieszka; cesarz jednak wzgardził tak zbrodniczym układem, oświadczając, że nie chce wroga kupować od wroga.

Cyt. za: R. Grodecki, Teksty źródłowe do nauki historii w szkole średniej, z. 16, Kraków 1923, s. 20.

a) Określ stosunek autora źródła do polskiego władcy Bolesława. Swoje zdanie poprzyj podaniem odpowiedniego cytatu.

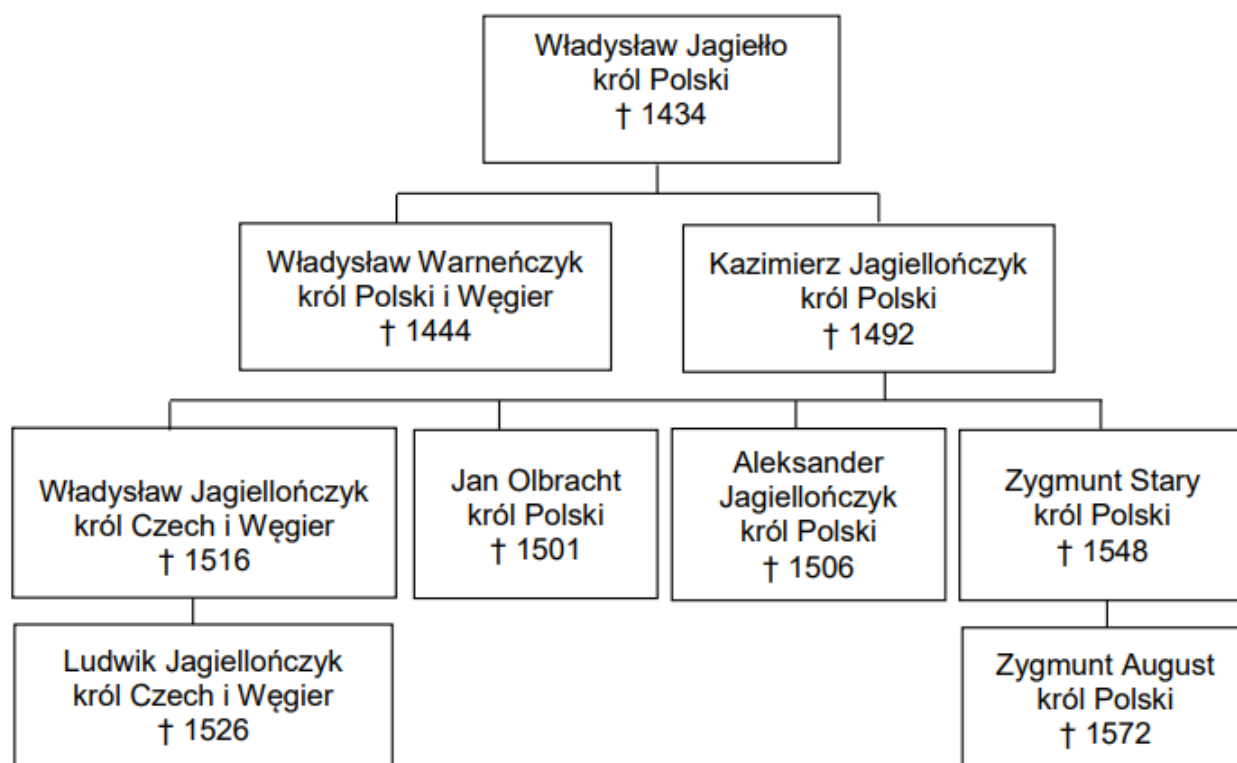
.....

.....

.....

b) Podaj przydomki dwóch władców polskich wymienionych w tekście źródłowym.

.....

Źródło 1. Tablica genealogiczna Jagiellonów [fragment]

† – data śmierci

Na podstawie: T. Jurek, E. Kizik, *Historia Polski do 1572*, Warszawa 2013, s. 746.**Źródło 2. Fragmenty aktów prawnych**Fragment dokumentu A:

[...] My [...], z Bożej łaski król polski, w. książę litewski [...], współczesnym i potomnym do wiadomości podajemy: [...] siostrzeńcowi Naszemu, Albrechtowi, margrabiemu brandenburskiemu i [...] jego prawowitym męskim potomkom nadajemy we wieczystą i niepodzielną inwestyturę [...] poniżej wymienione ziemie [...]. Ziemie [te] poprzedni mistrze w[ielcy] i t[en]że zakon mieli w swym posiadaniu, korzystali z nich i używali aż do ostatniej [...] wojny, na przyszłość zaś ma je Albrecht trzymać [...] jako wieczyste [...] lenno.

Fragment dokumentu B:

[...] Iż już Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie jest jedno nierozdzielne i nieróżne ciało, a także nieróżna, ale jedna spolna Rzeczpospolita, która się ze dwu państw i narodów w jeden lud zniosła i społa. [...] A temu obojemu narodowi żeby już wiecznymi czasy jedna głowa, jeden pan i jeden król spolny rozkazywał [...].

Fragment dokumentu C:

[...] Ponieważ prawa ogólne i ustawy dotyczą nie pojedynczego człowieka, ale ogółu narodu, przeto na tym walnym sejmie radomskim wraz ze wszystkimi Królestwa naszego prałatami, radami i posłami ziemskimi za słuszne i sprawiedliwe uznaliśmy, jakoż postanowiliśmy, iż odtąd na potomne czasy nic nowego (nihil novi) stanowionym być nie ma przez nas i naszych następców, bez wspólnego zezwolenia senatorów i posłów ziemskich [...].

Wiek XVI–XVIII w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii i studentów, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1999, s. 95, 101, 236.

Zadanie 19.1. (0–1)

Każdemu fragmentowi dokumentu ze źródła 2. przyporządkuj przedstawiciela dynastii Jagiellonów ze źródła 1., który był związany z jego wydaniem. Odpowiedzi zapisz poniżej.

Fragment dokumentu A –

Fragment dokumentu B –

Fragment dokumentu C –

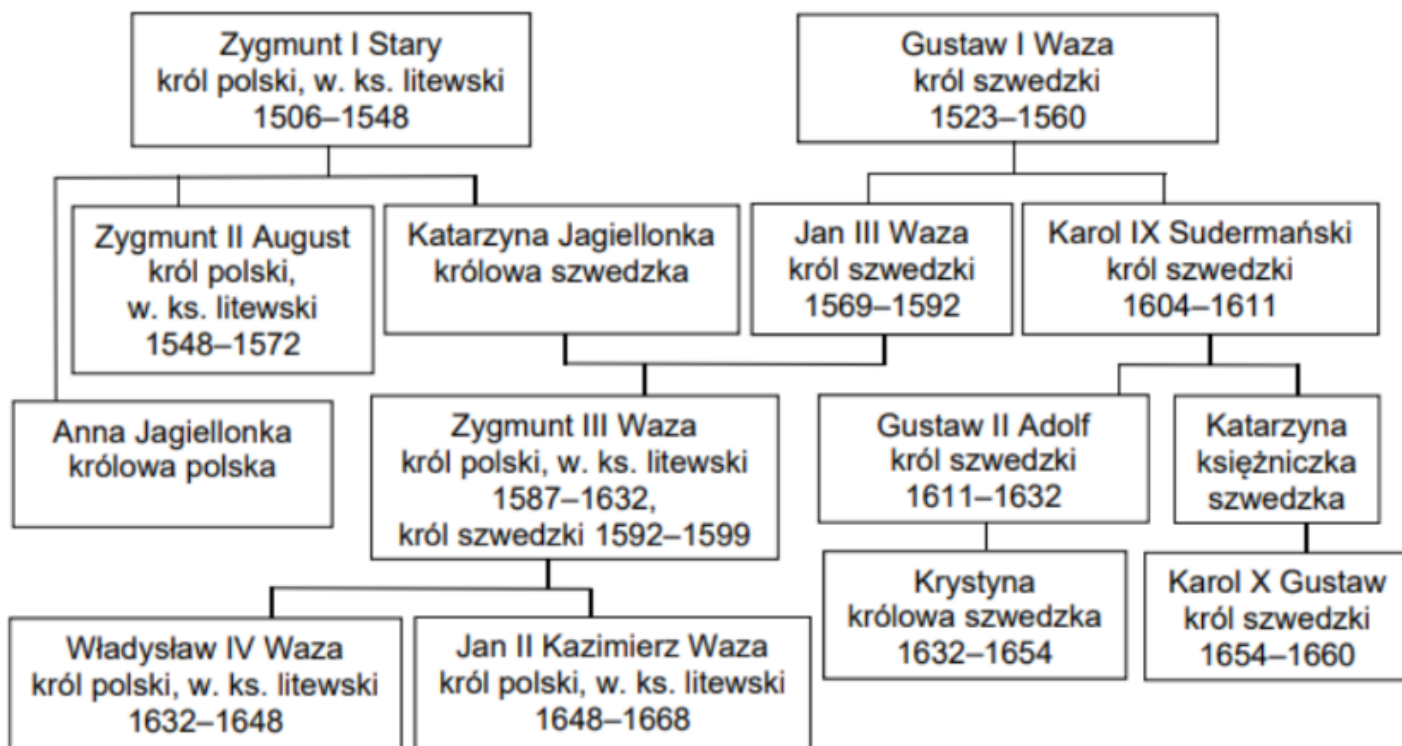
Zadanie 19.2. (0–1)

Który z przedstawicieli dynastii Jagiellonów zmarłych w XVI wieku, uwzględnionych w źródle 1., poniósł śmierć na polu bitwy? Podaj jego imię i przydomek.

.....

Zadanie 10.

Źródło 1. Tablica genealogiczna Jagiellonów i Wazów [fragment]

Objaśnienia:

Uwzględniono wybranych władców; w opisach podano daty panowania; w. ks. – wielki książę.

Źródło 2. Fragmenty opracowania historycznego

Fragment A

[Król ten] zorientowawszy się, że sam nie polknie polskiej zdobyczy, zwrócił się o pomoc do elektora brandenburskiego, przyrzekając mu w zamian nie tylko Warmię, lecz również Wielkopolskę oraz uznanie pełnej suwerenności Prus Książęcych. Trzecim współrealizatorem projektu rozbioru Polski miał być książę Jerzy II Rakocy.

Fragment B

Nakładanie się konfliktów wyznaniowych na polityczne utrudniało osiągnięcie porozumienia między królem a rokoszanami. Po przewlekłych i bezpłodnych pertraktacjach obie strony chwyciły za oręż. W lipcu [...] wojskom królewskim udało się pod Guzowem (koło Radomia) pokonać główne siły przeciwników. W rok później upokorzony [przywódca rokoszan] musiał przeprosić króla na posiedzeniu senatu w Krakowie.

Fragment C

Armia rosyjska, dowodzona przez bojara Szeina, obległa [...] Smoleńsk, mocno jednak ufortyfikowany przez Polaków. [Król] pospieszył na odsiecz twierdzy, a jego sukcesy militarne zmusiły Moskwę do podpisania pokoju w Polanowie [...]; Polska zachowywała wszystkie zdobycze terytorialne, przyznane jej w rozejmie deulińskim, król zaś zrzekał się pretensji do tronu carskiego.

H. Samsonowicz, J. Tazbir, T. Łebkowski, T. Nałęcz, *Polska* [...], Warszawa 2003, s. 166, 182, 194.

Zadanie 10.1. (0–1)

Każdemu fragmentowi tekstu ze źródła 2. przyporządkuj uczestniczącego w opisanych tam wydarzeniach władcę ze źródła 1. Odpowiedzi zapisz poniżej.

Fragment A –

Fragment B –

Fragment C –

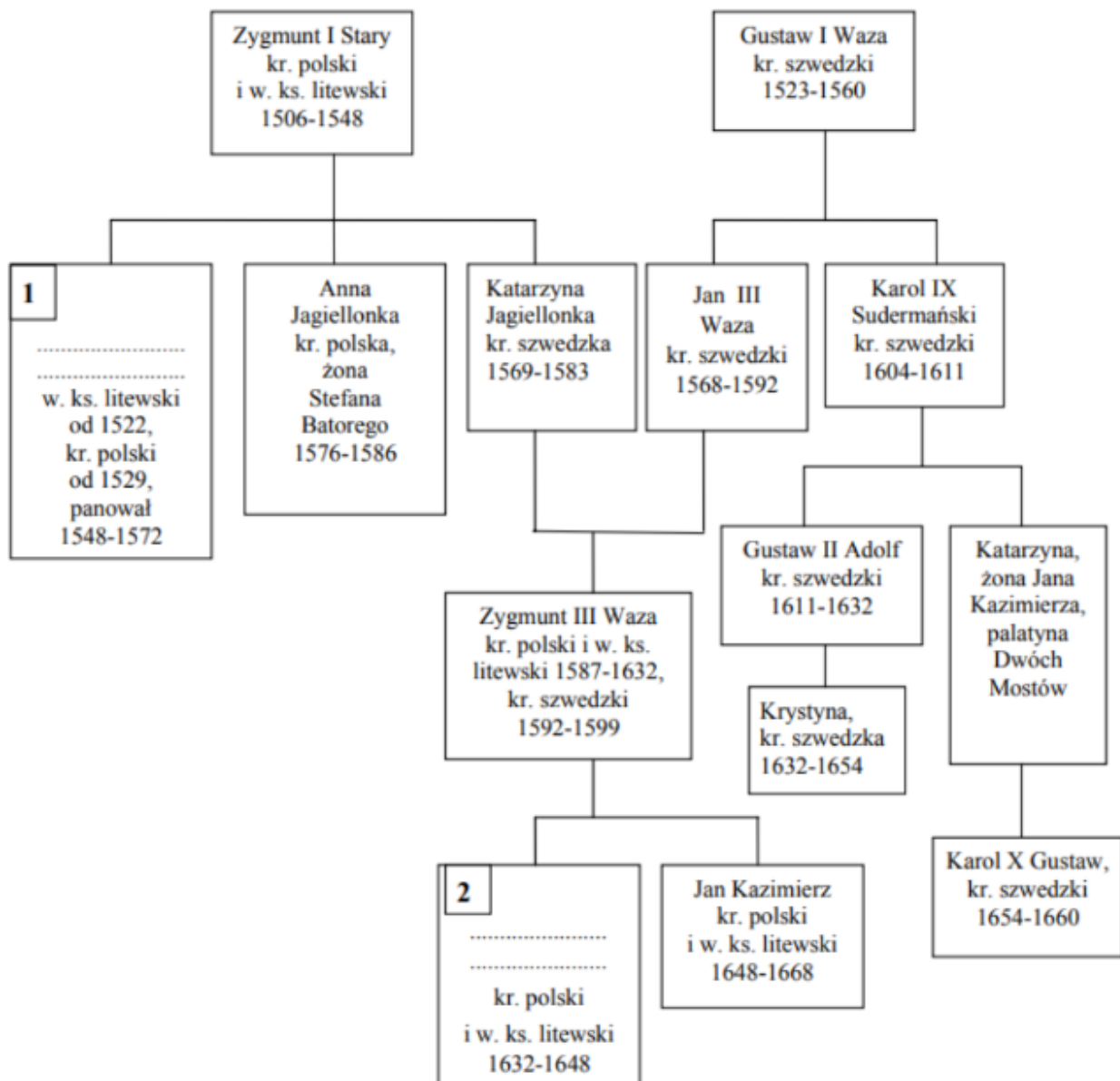
Zadanie 10.2. (0–1)

Na podstawie tablicy genealogicznej i własnej wiedzy oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Początek wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją w XVII wieku jest związany z osobą uwzględnionego w źródle 1. stryja Zygmunta III Wazy.	P	F
2.	W momencie wybuchu wojny trzydziestoletniej na tronie Szwecji zasiadała kobieta.	P	F
3.	Jeden z uwzględnionych na tablicy genealogicznej władców Rzeczypospolitej abdykował.	P	F

Zadanie 13. (4 pkt)

Poniżej przedstawiono tablicę genealogiczną ukazującą związki Jagiellonów i Wazów. Przeanalizuj jej treść i wykonaj polecenia A, B i C.

Tablica uwzględnia tylko wybranych członków dynastii

A. Uzupełnij tablicę genealogiczną. W ramkach, które oznaczono 1 i 2, w wykropkowanych miejscach wpisz odpowiednich władców.

B. Podaj władcę, który panował w Szwecji, gdy doszło do bitwy pod Kircholmem.

.....

C. Podaj władcę, który panował w Szwecji, gdy wybuchła wojna trzydziestoletnia.

.....

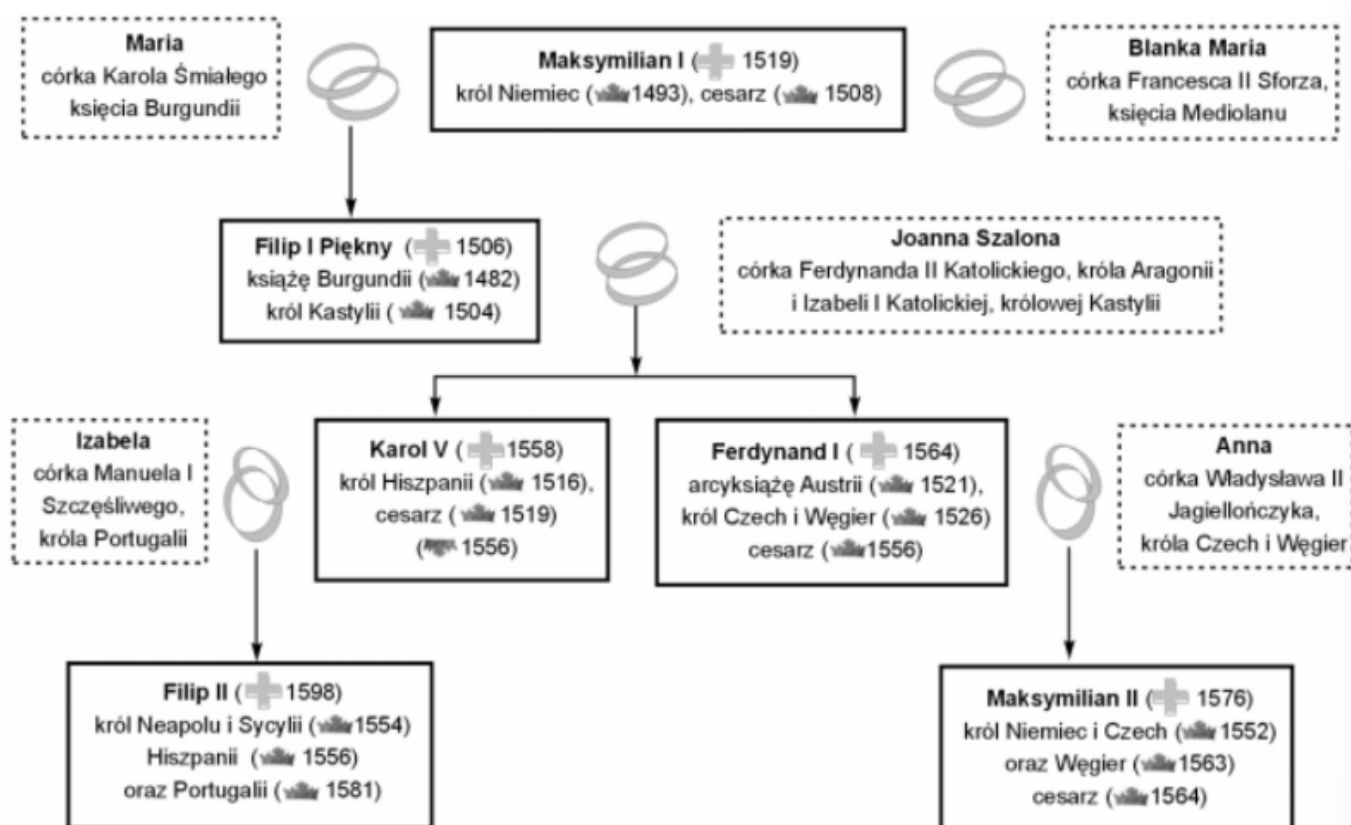
Zadanie 7. (2 pkt)

Zapoznaj się ze źródłem zamieszczonym na następnej stronie i wykonaj polecenia.

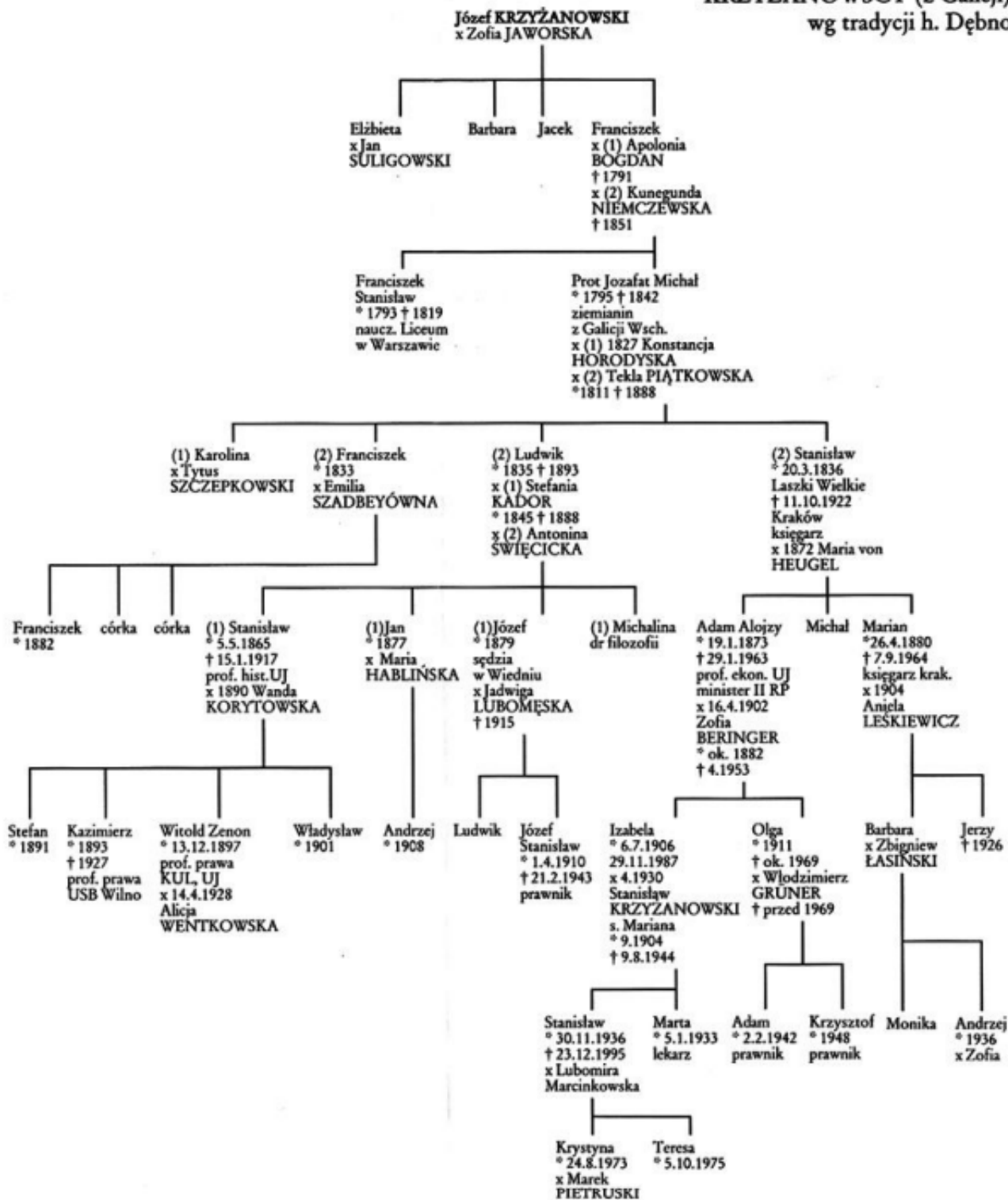
- A. Wyjaśnij, co było konsekwencją realizacji słynnej dewizy: *Bella gerant alii, tu felix Austria, nube* [Niech inni toczą wojny, ty, szczęśliwa Austrio,żeń się], którą w polityce dynastycznej kierowali się Habsburgowie.

- B. Podaj przykład realizacji tej dewizy, odwołując się do tablicy genealogicznej.

Tablica genealogiczna Habsburgów (fragment obejmujący tylko wybrane osoby)

TABLICA XXIII
KRZYŻANOWSCY (z Galicji)
 wg tradycji h. Dębno

A. Podaj jeden przykład obniżenia pozycji społecznej (deklasacji), która dokonała się w rodzinie Krzyżanowskich w połowie XIX w.

B. Odpowiedz, do której warstwy społecznej (grupy społecznej) przynależeli Krzyżanowscy urodzeni w drugiej połowie XIX w.

Zadanie 26. (4 pkt)

Uzupełnij cztery fragmenty tekstu, wykorzystując informacje z tablicy genealogicznej rodziny Magierów, którą zamieszczono na następnej stronie.

Fragment 1.

Dzień, który zapoczątkował Insurekcję warszawską, tak radośnie przyjęty przez mieszkańców stolicy, [...] w rodzinie Magierów utrwalił się, niestety, jako wydarzenie tragiczne. Wtedy mianowicie zginął od kuli moskiewskiej starszy brat Antoniego, (A)

Fragment 2.

Wybuchło powstanie [listopadowe] [i Antoni] utracił wkrótce, choć nie wiadomo, w jakich okolicznościach, młodszego brata (B)

Fragment 3.

Dzieciństwo i młodość Antoniego przypadło na burzliwy okres panowania w Rzeczypospolitej króla (C) i temu czasowi [Antoni] poświęcił dużo uwagi w swoim opisie Warszawy.

Fragment 4.

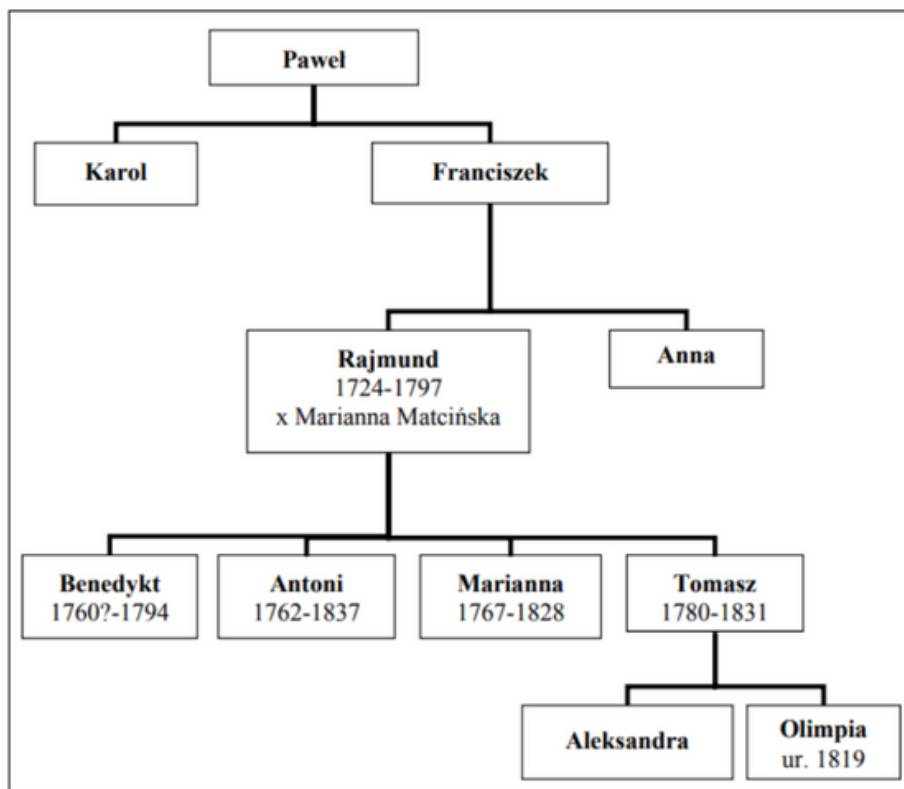
Antoni zakończył życie, będąc poddanym cara (D)

A, B – podaj imiona

C – zidentyfikuj postać króla (imiona i nazwisko)

D – zidentyfikuj postać cara (imię, sygnatura)

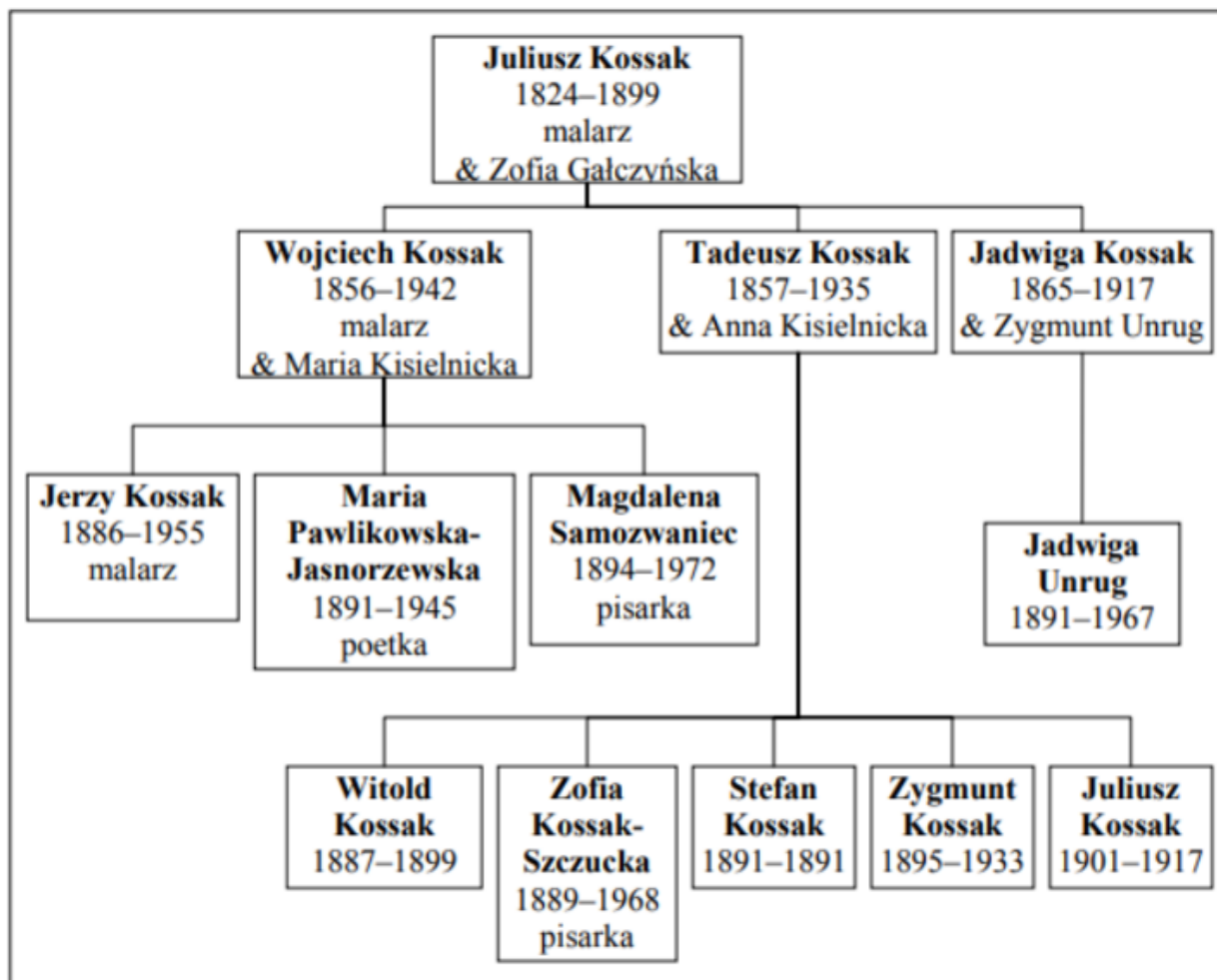
Magierowie
herbu Szeliga w ziemi czerskiej

Zadanie 28. (3 pkt)

Na podstawie źródeł wykonaj polecenia.

Źródło 1. Fragment tablicy genealogicznej rodziny Kossaków

Na podstawie: A. Szatkowska, *Był dom. Wspomnienia*, Kraków 2006, s. 350.

Źródło 2. Fragment biografii jednego z przedstawicieli rodziny Kossaków

Urodził się w Paryżu w noc sylwestrową, [...] na kwadrans przed północą. Był pierwszym z bliźniaków, gdyż drugi, [...] przyszedł na świat już po północy, a więc 1 stycznia [...]. Można by o nich żartobliwie powiedzieć, że choć bliźniacy, jeden od drugiego był starszy o rok.

Źródło: K. Olszański, [...] *Kossak*, Wrocław 1982, s. 5.

A. Podaj imiona przedstawicieli rodziny Kossaków, o których mowa w źródle 2.

-
-

B. Dokończ zdanie, wpisując stopień pokrewieństwa.

Malarz Juliusz Kossak dla pisarki Magdaleny Samozwaniec był